

รายงาน

ของ

คณะกรรมการการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
สภาปฏิรูปแห่งชาติ

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการยุติข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย
ก่อนชั้นศาล พ.ศ.

สำนักกรรมการ ๒

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ

ด่วนที่สุด

(สำเนา)

ที่ (สพช) ๒๑๙๖/๒๕๕๗

สภาปฏิรูปแห่งชาติ
ถนนอุทองใน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง รายงานของคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

กราบเรียน ประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการดังกล่าวข้างต้น จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ ครั้งที่ ๗/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ และครั้งที่ ๗/๒๕๕๘ วันจันทร์ที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ได้มีมติตั้งคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม นั้น ซึ่งกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายเสรี สุวรรณภานนท์	ประธานกรรมการ
๒. นายประสิทธิ์ ปทุมารักษ์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลตำรวจโท อาจิม โชติวงศ์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. ศาสตราจารย์พิเศษกิติพงษ์ อรุณพัฒน์พงศ์	รองประธานกรรมการ คนที่สาม
๕. นายอุดม เพ็องพุง	ประธานที่ปรึกษากรรมการ
๖. พลเรือเอก พระจันทรื ตามประทีป	ที่ปรึกษากรรมการ
๗. นายเข้มชัย โชติวงศ์	ที่ปรึกษากรรมการ
๘. พลตำรวจตรี ปรีชา สมุทธะเปารยะ	ที่ปรึกษากรรมการ
๙. นายอดิศักดิ์ ภาณุพงศ์	ที่ปรึกษากรรมการ
๑๐. นายจิระรัตน์ นพวงศ์ ณ อยุธยา	ที่ปรึกษากรรมการ
๑๑. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	โฆษกกรรมการ
๑๒. นายคณิศร ชุริรัง	โฆษกกรรมการ
๑๓. นายวันชัย สอนศิริ	โฆษกกรรมการ
๑๔. นายโกวิท ศรีไพโรจน์	กรรมการ
๑๕. นายคำคุณ สิทธิสมาน	กรรมการ
๑๖. นายจุมพล สุขมัน	กรรมการ
๑๗. นายเจริญศักดิ์ ศาลากิจ	กรรมการ
๑๘. ศาสตราจารย์นันทวัฒน์ บรมานันท์	กรรมการ
๑๙. นายบัญชา ปรมีสถาภรณ์	กรรมการ
๒๐. รองศาสตราจารย์พันธุ์ทิพย์ สายสุนทร	กรรมการ
๒๑. นายเพิ่มศักดิ์ เชื้อชาติ	กรรมการ
๒๒. นายวรรณชัย บุญบำรุง	กรรมการ
๒๓. นายวิวรรณ แสงสุริยะฉัตร	กรรมการ
๒๔. นายอนันตชัย คุณานันทกุล	กรรมการ
๒๕. นายสังคีต พิริยะรังสรรค์	กรรมการ
๒๖. พลเอก จิระ โกมทพงศ์	เลขานุการคณะกรรมการ

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาและยกร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการยุติข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยก่อนชั้นศาล เสร็จแล้ว โดยได้นำหลักการเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องปฏิรูปเรื่องดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาเพื่อให้การปฏิรูปเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชน ภายในกรอบระยะเวลาที่เหมาะสม ดังนี้

(๑) เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องปฏิรูป

๑.๑ การสร้างมาตรฐานในกระบวนการยุติธรรมให้เป็นที่ยอมรับทุกระดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการก่อนชั้นศาลให้เป็นที่ยอมรับกับทุกฝ่ายและให้ความเป็นธรรมกับประชาชนทั่วไปโดยไม่เลือกปฏิบัติ

๑.๒ หลักการไกล่เกลี่ยมีสภาพบังคับให้ต้องมีการไกล่เกลี่ยก่อนนำคดีไปสู่ศาลเพื่อเป็นการลดปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

(๒) สิ่งที่ประชาชนจะได้รับหรือความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิรูป

๒.๑ ให้มีสถานที่ไกล่เกลี่ยของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนได้รับการแก้ไขปัญหาให้เป็นที่ยุติก่อนนำคดีไปสู่ศาล ด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรมและทั่วถึง

๒.๒ ลดคดีขึ้นสู่ชั้นศาลซึ่งจะเป็นการลดงบประมาณในการพิจารณาคดี

๒.๓ ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่ายและเสียค่าใช้จ่ายน้อย

(๓) กรอบระยะเวลาที่ชัดเจนในการปฏิรูปในแต่ละประเด็น หรือขั้นตอนการดำเนินการ

๓.๑ ให้มีกฎหมายเพื่อระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยก่อนคดีไปสู่ศาล โดยสามารถออกกฎหมายใช้บังคับได้ทันที

๓.๒ การปฏิรูปหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีมาตรการการไกล่เกลี่ยที่มีประสิทธิภาพ

๓.๓ การให้มีบุคลากรที่มีความรู้ทางกฎหมายทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยและช่วยเหลือทางคดีแก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งให้เป็นองค์กรที่อำนวยความสะดวกให้กับประชาชนที่เป็นที่ยอมรับของประชาชน

จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอที่ประชุม สภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณาและขอเสนอรายงานของคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ลงชื่อ

เสรี สุวรรณภานนท์

(นายเสรี สุวรรณภานนท์)

ประธานกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

สำนักกรรมการ ๒

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๐๖-๗

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๐๗

สำเนาถูกต้อง

(นางนารินารต เหนานูรักษ์)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๒

มนศิชา/ร่าง

ธารทิพย์/พิมพ์

สายพิน/ทาน

สารบัญ

หน้า

รายงานคณะกรรมการพิจารณาจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เสนอสภาพัฒนาการปฏิรูปแห่งชาติ	๑
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการยุติข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.	
๑. หลักการและเหตุผล	๑
๒. ประเด็นการศึกษา	๑
๓. วิธีการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์	๓
๔. สรุปผลการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์	๔
๕. ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูปและแนวทางการดำเนินการ	๕
๖. ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้จากข้อ ๕	๕
๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จตามผลในข้อ ๖	๕
ภาคผนวก	
ร่างพระราชบัญญัติการยุติข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยก่อนชั้นศาล พ.ศ.	

รายงาน
คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
สภาปฏิรูปแห่งชาติ
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการยุติข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยก่อนขึ้นศาล พ.ศ.

๑. หลักการและเหตุผล

โดยที่การไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท เป็นกระบวนการที่สามารถลดปัญหาคดีความได้เป็นอย่างดี แต่ที่ผ่านมากกระบวนการไกล่เกลี่ยเป็นเรื่องของความสมัครใจของคู่พิพาท ทำให้คดีความต้องนำไปขึ้นศาล เป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งเวลา ค่าใช้จ่าย และสร้างความขัดแย้งให้กับประชาชนคู่พิพาท ในคดี จนยากที่จะกลับคืนดีกันได้

แต่ที่ผ่านมาประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายรองรับการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย แบบสภาพบังคับ และเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการทำหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ยที่สามารถทำได้ อย่างมีมาตรฐาน และมีสถานที่ไกล่เกลี่ยในพื้นที่ของอำเภอ ตำบล และชุมชนให้เป็นระบบ มีกฎหมายรองรับ อันเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้ประชาชนในการเข้าถึงการไกล่เกลี่ยได้โดยง่าย ช่วยลดการนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมหลักและเป็นการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ที่เกิดในชุมชนและประเทศชาติ

ดังนั้น เพื่อให้เป็นการลดปัญหาคดีความทั้งปวง จึงเห็นควรให้นำกระบวนการไกล่เกลี่ยมาใช้เป็นมาตรการให้มีข้อยุติก่อนนำคดีไปสู่ศาล เพื่อก่อให้เกิดความปรองดองให้กับประชาชนที่เป็นคู่พิพาทในพื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งจะทำให้ลดเวลาและลดปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี อันเป็นการสร้างความเป็นธรรม ที่กระชับและรวดเร็ว ก่อนนำคดีไปสู่ศาล

จึงสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการยุติข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยก่อนขึ้นศาลในสภาพบังคับ เพื่อเป็นการระงับข้อพิพาทในระดับอำเภอ ตำบล และชุมชน โดยมีผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่มีมาตรฐานผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ไกล่เกลี่ย อันเป็นการรองรับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และรองรับผลการไกล่เกลี่ย ภายใต้อันหลักการเข้าถึงความยุติธรรม (Access to Justice) ลักษณะอื่น นอกเหนือจากการเข้าถึงความยุติธรรม ตามกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก และเป็นการลดคดีความขึ้นสู่ศาล

๒. ประเด็นการศึกษา

ประเด็นที่ ๑ ขอบเขตของการไกล่เกลี่ย/กฎหมาย

ให้หน่วยงานและองค์กรทางกฎหมายทำหน้าที่รับผิดชอบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้กับประชาชนอย่างกว้างขวางเพื่อลดปัญหาคดีความก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาล

ประเด็นที่ ๒ ประเภทของข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย (คดีแพ่ง คดีอาญา)

๑. ให้ออกพระราชกฤษฎีกา กำหนดทุนทรัพย์ตามประเภทคดีที่ไกล่เกลี่ย

๒. ไกล่เกลี่ยคดีอาญาเป็นความผิดที่ยอมความได้ แต่คดีอาญาที่เป็นความผิดหลุโทษและบางคดี เป็นความผิดต่อแผ่นดินไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้เพราะเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสังคม ทั้งนี้ คดีอาญาที่ยอมความได้ และหากไม่แจ้งความเนื่องจากรอไกล่เกลี่ย ต้องระวังเรื่องการเก็บพยานหลักฐานที่อาจเสียหาย

ประเด็นที่ ๓ คุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ย/มาตรฐาน (การฝึกอบรม ทดสอบ ผลการดำเนินงาน)

ผู้ไกล่เกลี่ยต้องผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ตามที่คณะกรรมการส่งเสริมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแห่งชาติกำหนด

ประเด็นที่ ๔ กระบวนการ/ขั้นตอน โกล่เกลี่ยข้อพิพาท

๑. ผู้พิพาทต้องแจ้งความประสงค์โกล่เกลี่ยด้วยตนเอง
๒. ผู้พิพาทเข้าร่วมโกล่เกลี่ยเอง หากเป็นผู้เยาว์ ผู้เสมือนไร้ความสามารถให้มีผู้แทนเข้าร่วม

โกล่เกลี่ยได้

๓. โกล่เกลี่ยให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันนัดโกล่เกลี่ยครั้งแรก และให้ขยายได้อีกไม่เกิน

๖๐ วัน

๔. ผู้โกล่เกลี่ยสามารถกำหนดสถานที่โกล่เกลี่ยในหมู่บ้าน ชุมชน สถานีตำรวจ หรือสถานที่อันสมควรก็ได้ เพื่อความสะดวกในการโกล่เกลี่ยของผู้เกี่ยวข้อง

๕. การโกล่เกลี่ยข้อพิพาทยุติเมื่อ

- ๑) คู่พิพาทสามารถตกลงกันได้ด้วยการโกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- ๒) คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแจ้งความประสงค์บอกเลิกที่จะทำการโกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- ๓) คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่เข้าร่วมการโกล่เกลี่ยในครั้งแรก
- ๔) ผู้โกล่เกลี่ยเห็นว่าคู่พิพาทไม่อาจตกลงกันได้ด้วยการโกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- ๕) คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดฟ้องคดีระหว่างการโกล่เกลี่ย
- ๖) เมื่อพ้นระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด

ประเด็นที่ ๕ ข้อตกลงหลังการโกล่เกลี่ย (ผล)

ให้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความไว้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยให้คู่พิพาทและผู้โกล่เกลี่ยลงลายมือชื่อไว้ ไม่น้อยกว่า ๓ ฉบับ เก็บไว้ที่คู่พิพาทฝ่ายละ ๑ ฉบับ และเก็บไว้ที่ศูนย์โกล่เกลี่ยข้อพิพาท ๑ ฉบับ โดยศูนย์โกล่เกลี่ยต้องรายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการทราบภายในสามสิบวันก่อนสิ้นปี

ประเด็นที่ ๖ กระบวนการตรวจสอบโดยองค์กรต่าง ๆ

หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงฝ่ายที่ได้รับความเสียหายสามารถนำสัญญาประนีประนอมยอมความเสนอต่อศาลที่มีเขตอำนาจเหนือคดีขึ้นไปเพื่อให้ออกคำสั่งบังคับคดี และศาลมีอำนาจตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของสัญญาประนีประนอมยอมความว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ และคำสั่งศาลชั้นต้นให้เป็นที่สุด

ประเด็นที่ ๗ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการโกล่เกลี่ย จำนวน ๘ หน่วยงาน

๑. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (เฉพาะคดีแพ่งและคดีอาญาที่ยอมความได้)
๒. สำนักงานอัยการสูงสุด
๓. สำนักงานศาลยุติธรรม
๔. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม
๕. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
๖. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย
๗. สภานายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์
๘. องค์กรหรือสถานศึกษาทางด้านกฎหมาย

ประเด็นที่ ๘ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐
๒. พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕
๓. กฎกระทรวงว่าด้วยการโกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. ๒๕๕๓

๔. กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓
 ๕. ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๔๔
 ๕. ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ. ๒๕๕๔
 ๖. ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. ๒๕๓๐
- ประเด็นที่ ๙ การรับผิดชอบของงบประมาณการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
ขอให้แต่ละหน่วยงานรับผิดชอบเองโดยตั้งงบประมาณประจำปีไว้เอง

๓. วิธีการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์

สภาพปฏิรูปแห่งชาติได้ตั้งคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมตามข้อบังคับการประชุมสภาพปฏิรูปแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๐ วรรคสาม (๓) โดยมีอำนาจหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์ จัดทำแนวทางและข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้สัมฤทธิ์ผล รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่สภามอบหมาย ประกอบด้วย

๑. นายเสรี สุวรรณภานนท์	ประธานกรรมการ
๒. นายประสิทธิ์ ปทุมารักษ์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลตำรวจโท อาจิม ชิตินวงศ์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. ศาสตราจารย์พิเศษกิติพงษ์ อรุณีพัฒน์พงศ์	รองประธานกรรมการ คนที่สาม
๕. นายอุดม เพ็องพุง	ประธานที่ปรึกษากรรมการ
๖. พลเรือเอก พระจันทร ตามประทีป	ที่ปรึกษากรรมการ
๗. นายเข้มชัย ชุตินวงศ์	ที่ปรึกษากรรมการ
๘. พลตำรวจตรี ปรีชา สมุทรเปาพะยะ	ที่ปรึกษากรรมการ
๙. นายอดิศักดิ์ ภาณุพงศ์	ที่ปรึกษากรรมการ
๑๐. นายจีระรัตน์ นพวงศ์ ณ อยุธยา	ที่ปรึกษากรรมการ
๑๑. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	โฆษกกรรมการ
๑๒. นายคณิศร ชุริรัง	โฆษกกรรมการ
๑๓. นายวันชัย สอนศิริ	โฆษกกรรมการ
๑๔. นายโกวิท ศรีไพโรจน์	กรรมการ
๑๕. นายคำคุณ สิทธิสมาน	กรรมการ
๑๖. นายจุมพล สุขมัน	กรรมการ
๑๗. นายเจริญศักดิ์ ศาลากิจ	กรรมการ
๑๘. ศาสตราจารย์นันทวัฒน์ บรมานันท์	กรรมการ
๑๙. นายบัญชา ปรมีสถาภรณ์	กรรมการ
๒๐. รองศาสตราจารย์พันธุ์ทิพย์ สายสุนทร	กรรมการ
๒๑. นายเพิ่มศักดิ์ เชื้อชาติ	กรรมการ
๒๒. นายวรรณชัย บุญบำรุง	กรรมการ
๒๓. นายวิวรรธน์ แสงสุริยะฉัตร	กรรมการ
๒๔. นายอนันตชัย คุณานันทกุล	กรรมการ
๒๕. นายสังศิต พิริยะรังสรรค์	กรรมการ
๒๖. พลเอก จิระ โกมุทพงศ์	เลขานุการคณะกรรมการ

คณะกรรมการได้ตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เพื่อรวบรวม ศึกษาและจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ทั้งระบบ ประกอบด้วย

๑. นายเสรี สุวรรณภานนท์	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายวรรณชัย บุญบำรุง	อนุกรรมการ
๓. นายชัยพร เกริกกุลธร	อนุกรรมการ
๔. นายประเสริฐ กาญจนอุทัย	อนุกรรมการ
๕. นางปิติกาญจน์ สิทธิเดช	อนุกรรมการ
๖. นายพิทยา จินาวัฒน์	อนุกรรมการ
๗. พลตำรวจตรี ชนะชัย ลีประเสริฐ	อนุกรรมการ
๘. พันตำรวจเอก อิทธิพล ชลายนเดชะ	อนุกรรมการ
๙. นายเนติภูมิ มายสกุล	อนุกรรมการ
๑๐. นางรัฐญา อาจหาญ เผยพร	อนุกรรมการ
๑๑. นางจุฑารัตน์ แก้วกัญญา	อนุกรรมการ
๑๒. นายสุนทร เปลียนสี	อนุกรรมการ
๑๓. นายชวาน คงเพชร	อนุกรรมการ
๑๔. นายวิบูลย์ นาคทับทิม	อนุกรรมการ
๑๕. นายจรัสหาล้า ภูมิวัฒน์	อนุกรรมการ

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

- นางสาวสุธาทิพย์ จุลมนต์

ซึ่งอนุกรรมการประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์

ในการพิจารณาของคณะอนุกรรมการได้มีการระดมความคิดเห็นและมีข้อเสนอแนะในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับทราบแนวทางและปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททั้งระบบ เช่น คุณสมบัติผู้ไกล่เกลี่ย วิธีการไกล่เกลี่ย การจัดบันทึกสถิติการไกล่เกลี่ย การจัดทำข้อตกลงหลังไกล่เกลี่ย รวมทั้งผลของการทำข้อตกลงการไกล่เกลี่ย เนื่องจากบางกรณีเป็นคดีอาญาที่ยอมความได้และหากไม่แจ้งความดำเนินคดีจะส่งผลกระทบต่ออายุความ

๔. สรุปผลการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์

คณะอนุกรรมการพิจารณาเสร็จแล้วส่งให้คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมพิจารณาเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติการยุติข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยก่อนชั้นศาล พ.ศ. โดยคณะกรรมการฯ ได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขและเสนอขอขอบเขตแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๔.๑ เพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นกฎหมายกลางและมีหน่วยงานหลักรับผิดชอบจึงขอให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ย

๔.๒ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแห่งชาติ โดยให้มีมาตรฐานการไกล่เกลี่ยเดียวกัน ประชาชนได้ประโยชน์ในการเข้าถึงการไกล่เกลี่ยได้ง่าย ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการไกล่เกลี่ยที่จัดเองที่ไม่เข้าสู่ระบบ โดยขอให้นำเนื้อหาของกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมาควรวรรمให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด

๔.๓ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดสถานที่ไกล่เกลี่ย เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้สะดวก

๔.๔ การเลือกคณะผู้ไกล่เกลี่ย ขอให้เลือกจากบัญชีรายชื่อผู้ที่ขอลงทะเบียนซึ่งหน่วยงานได้ขึ้นบัญชีไว้ และการเลือกคณะกรรมการไกล่เกลี่ยต้องมาจากความสมัครใจของคู่กรณี พร้อมกับตั้งงบประมาณค่าใช้จ่ายให้ผู้ไกล่เกลี่ยด้วย

๔.๕ หลักการของการไกล่เกลี่ยถือเป็นการระงับข้อพิพาทโดยการบังคับให้ข้อพิพาทต้องเข้าสู่การไกล่เกลี่ยทุกเรื่องก่อนนำคดีไปสู่ศาล

๔.๖ เมื่อคู่พิพาทตกลงกันได้และทำสัญญาประนีประนอมต้องให้คู่กรณีปฏิบัติตามสัญญา

๔.๗ ให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะผู้ไกล่เกลี่ยเพื่อให้ได้ผู้ไกล่เกลี่ยที่มีคุณภาพ

๔.๘ ให้มีเจ้าหน้าที่ประจำสถานที่ไกล่เกลี่ยเพื่อรับเรื่องและลงบันทึกสถิติการไกล่เกลี่ย

๔.๙ ให้คู่กรณีเป็นผู้เลือกผู้ไกล่เกลี่ยเอง จากบัญชีรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ยที่ได้ประกาศรายชื่อไว้ และให้คู่กรณีเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยเอง

๔.๑๐ เพื่อเป็นการรองรับผลการไกล่เกลี่ย จึงพิจารณาโดยการรวมกฎหมายเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้เป็นฉบับเดียว และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมผสมผสานการทำงาน เพื่อให้ได้กฎหมายกลางที่มีประสิทธิภาพ

๕. ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูปและแนวทางการดำเนินการ

พิจารณาสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติการยุติข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยก่อนชั้นศาล พ.ศ. ... เพื่อมีมติเห็นชอบและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

๖. ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้จากข้อ ๕

๖.๑ ลดจำนวนคดีขึ้นสู่ศาล

๖.๒ ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมเพราะการไกล่เกลี่ยสามารถลดระยะเวลาและความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทำให้ลดค่าใช้จ่าย

๖.๓ ประชาชนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียม ส่งผลให้สามารถลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล ลดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ลดงบประมาณแผ่นดินในการพิจารณาคดี

๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จตามผลในข้อ ๖

๗.๑ ลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล ลดงบประมาณในการพิจารณาคดี

๗.๒ ประชาชนได้รับการคุ้มครองให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติและสงบ

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม จึงขอเสนอรายงานเพื่อให้สภาปฏิรูปแห่งชาติ ได้โปรดพิจารณาและหากเห็นชอบด้วย ขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

พลเอก

(จิระ โภทพงศ์)

เลขาธิการคณะกรรมการปฏิรูป

ภาคผนวก

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติการยุติข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยก่อนชั้นศาล
พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการยุติข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยก่อนภาคบังคับชั้นศาล

เหตุผล

โดยที่สมควรให้มีการยุติข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เพราะสามารถลดระยะเวลาและความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมของคู่กรณีทำให้ ลดค่าใช้จ่ายทั้งภาครัฐ และของคู่กรณีให้สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียม ส่งผลให้สามารถ ลดปริมาณคดีชั้นสู่ศาล ลดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ลดงบประมาณแผ่นดิน และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม เพื่อเสริมสร้างให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยคำนึงถึงความยินยอมของคู่กรณี การยอมรับของชุมชน ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี และความจำเป็นตามหลักยุติธรรมภาคบังคับ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

“ข้อตกลงการไกล่เกลี่ย” หมายความว่า ข้อตกลงที่คู่พิพาทตกลงให้มีผลผูกพันโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อที่จะยุติข้อพิพาทหรือข้อเรียกร้องใด ๆ ที่แต่ละฝ่ายมีอยู่และให้คู่กรณีแต่ละฝ่ายมีสิทธิและหน้าที่เพียงเท่าที่กำหนดไว้ในข้อตกลง โดยจัดทำในรูปสัญญาประนีประนอมยอมความ

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวง ข้อบังคับและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
กฎกระทรวง ข้อบังคับ และระเบียบตามวรรคหนึ่ง เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๕ พระราชบัญญัตินี้ไม่ให้นำไปบังคับใช้กับคดีที่มีการฟ้องร้องสู่ศาลแล้ว

หมวด ๑

การบังคับไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

มาตรา ๖ เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นก่อนนำคดีไปสู่ศาล คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่าย ต้องยื่นคำร้องแสดงความประสงค์ให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่อยุติข้อพิพาท

มาตรา ๗ ให้สำนักงานอัยการสูงสุด กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หน่วยงานของกรมการปกครอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ และองค์กรหรือสถานศึกษาทางด้านกฎหมาย สามารถตั้งสถานที่หรือศูนย์ไกล่เกลี่ยในแต่ละพื้นที่ได้ตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงความสะดวกของประชาชนในแต่ละพื้นที่และให้หน่วยงานข้างต้นจัดให้มีผู้ไกล่เกลี่ยประจำในหน่วยงานก็ได้ด้วยความเห็นชอบจากคณะกรรมการส่งเสริมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแห่งชาติ

มาตรา ๘ ผู้ไกล่เกลี่ยที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการไกล่เกลี่ยจะต้องยื่นขอขึ้นทะเบียนผู้ไกล่เกลี่ยต่อหน่วยงานตามมาตรา ๗ โดยมีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม การลบชื่อออกจากทะเบียนผู้ไกล่เกลี่ยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๙ การแสดงความประสงค์ให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่าย ยื่นคำร้องต่อผู้ไกล่เกลี่ยตามที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่เกิดข้อพิพาทหรือเกิดคดีความในชั้นสถานีตำรวจให้พนักงานสอบสวนดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือส่งเรื่องให้ผู้ไกล่เกลี่ยดำเนินการไกล่เกลี่ยตามที่คณะกรรมการกำหนด

การไกล่เกลี่ยตามวรรคสอง พนักงานสอบสวนจะส่งเรื่องให้มีการไกล่เกลี่ยตามวรรคแรกก็ได้

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่มีการไกล่เกลี่ย การนับอายุความตามกฎหมายนั้น ไม่ให้นับรวมระยะเวลาตั้งแต่วันที่คู่พิพาทร่วมกันแสดงเจตนาให้มีการไกล่เกลี่ยจนถึงวันที่การไกล่เกลี่ยเป็นที่ยุติ ทั้งนี้ ไม่มีผลกับอายุความทางอาญา

หมวด ๒

คณะกรรมการส่งเสริมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแห่งชาติ

มาตรา ๑๑ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแห่งชาติ ประกอบด้วย
ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

(๑) รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย	เป็นประธานกรรมการ
(๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	เป็นรองประธานกรรมการ
(๓) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม	เป็นรองประธานกรรมการ
(๔) เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม	เป็นกรรมการ
(๕) อัยการสูงสุด	เป็นกรรมการ
(๖) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	เป็นกรรมการ
(๗) อธิบดีกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย	เป็นกรรมการ
(๘) อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย	เป็นกรรมการ
(๙) อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม	เป็นกรรมการ
(๑๐) นายกสภานายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์	เป็นกรรมการ
(๑๑) ผู้แทนภาคประชาสังคมจำนวนห้าคนมาจากการสรรหาตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด	

ให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ และผู้อำนวยการกองส่งเสริมการระงับข้อพิพาท กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และผู้อำนวยการสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๑๒ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๑ (๑๑) ที่ได้รับการแต่งตั้ง มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

มาตรา ๑๓ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดนโยบาย มาตรการ หลักเกณฑ์ หลักสูตรและมาตรฐานการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- (๒) กำหนดเงื่อนไข คุณสมบัติ วิธีการ กระบวนการไกล่เกลี่ย ผู้ไกล่เกลี่ย และการจัดตั้งหน่วยดำเนินงานไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้

(๒) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการทำหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(๓) ส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

(๔) เห็นชอบให้ตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยของหน่วยงานต่าง ๆ

(๕) กำหนดค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายของผู้ไกล่เกลี่ย

(๖) ปฏิบัติการอื่นตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ

คณะกรรมการ

(๗) ออกระเบียบหรือประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๔ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๓ กรรมการซึ่งได้รับการแต่งตั้ง
พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) คณะกรรมการให้ออกเพราะบกพร่อง ไม่สุจริตต่อหน้าที่หรือมีความประพฤติเสื่อมเสีย
- (๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๕) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้
กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๗) เมื่อหน่วยงานที่แต่งตั้งได้ยกเลิกคำสั่งแต่งตั้ง

มาตรา ๑๕ เมื่อกรรมการซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการ พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ
ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสนอชื่อบุคคลเพื่อเป็นกรรมการต่อไป และให้ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งดำรงตำแหน่งแทน
อยู่ในวาระเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน

มาตรา ๑๖ ให้แต่ละหน่วยงานตามมาตรา ๗ รายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการทราบ
ภายใน ๓๐ วัน ก่อนสิ้นปี

หมวด ๓

กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

มาตรา ๑๗ คู่พิพาทที่ประสงค์ให้มีการไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัตินี้ จะต้องแสดงความประสงค์
โดยทำเป็นหนังสือส่งด้วยตนเอง หรือแจ้งด้วยวาจา ณ สถานที่หรือศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของแต่ละหน่วยงาน
ในกรณีแจ้งด้วยวาจาให้ผู้ที่คณะกรรมการไกล่เกลี่ยมอบหมาย จัดแจ้งรายละเอียดและให้ผู้ร้องลงลายมือชื่อไว้
เป็นหลักฐาน

มาตรา ๑๘ ให้คณะกรรมการไกล่เกลี่ยทำหนังสือเชิญคู่พิพาทพร้อมกำหนดวัน เวลา
และสถานที่ไกล่เกลี่ย ภายในกำหนดระยะเวลาเจ็ดวันนับแต่วันที่คู่พิพาทได้แจ้งความประสงค์

เพื่อประโยชน์แก่การให้ความสะดวกในการไกล่เกลี่ยของคู่พิพาท ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจกำหนด
สถานที่ไกล่เกลี่ยในหมู่บ้าน ชุมชนแห่งใดแห่งหนึ่ง สถานีตำรวจ หรือที่ทำการสหกรณ์ประจำจังหวัด
หรือสถานที่อื่นอันสมควรก็ได้ อาทิ ที่ทำการกำนัน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

มาตรา ๑๙ การเลือกผู้ไกล่เกลี่ย ให้แต่ละหน่วยงานเสนอรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ยที่ได้รับการขึ้นบัญชี
ให้แก่คู่พิพาท โดยคู่พิพาทตกลงกันเองว่าจะเลือกผู้ที่มีรายชื่อในบัญชีคนใดทำหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ย จำนวนหนึ่งคน

กรณีที่คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด หรือทั้งสองฝ่ายประสงค์จะให้บุคคลอื่นทำหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ย ให้คู่กรณีเสนอชื่อผู้ไกล่เกลี่ยในจำนวนที่เท่ากันเป็นผู้ไกล่เกลี่ย และให้ผู้ไกล่เกลี่ยที่ได้รับการคัดเลือกจากคู่กรณี แต่ละฝ่ายร่วมกันเลือกคณะกรรมการไกล่เกลี่ยทำหน้าที่ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย

มาตรา ๒๐ การไกล่เกลี่ยคู่กรณีต้องเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยด้วยตนเอง

ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้เยาว์ ผู้เสมือนไร้ความสามารถ ผู้ไร้ความสามารถ ให้ผู้แทน โดยชอบธรรมเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยด้วยอย่างน้อยหนึ่งคน

มาตรา ๒๑ ก่อนเริ่มต้นการไกล่เกลี่ย ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องอธิบายให้คู่พิพาททราบถึงข้อเท็จจริง ที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาท ลักษณะของการไกล่เกลี่ยกระบวนการและผลทางกฎหมายในการไกล่เกลี่ย และสิทธิ ในการที่จะยุติหรือยกเลิกความตกลงที่จะทำการไกล่เกลี่ยไม่ว่าในเวลาใด ๆ

มาตรา ๒๒ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องทำการไกล่เกลี่ยด้วยความเป็นกลาง ช่วยเหลือสนับสนุนคู่กรณี ในการเจรจาเพื่อให้เกิดข้อตกลงด้วยความสมัครใจ

มาตรา ๒๓ ในการไกล่เกลี่ยคู่กรณีมีสิทธิในการที่จะเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันได้โดยอิสระ ทั้งนี้ ข้อตกลงนั้นจะต้องไม่เป็นการขัดต่อกฎหมายหรือไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา ๒๔ เมื่อคู่กรณีได้มีข้อตกลงการไกล่เกลี่ยร่วมกันอย่างใดแล้ว ให้ผู้ไกล่เกลี่ยจัดให้มีการจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ให้คู่พิพาทและผู้ไกล่เกลี่ยลงลายมือชื่อไว้ จำนวนไม่น้อยกว่าสามฉบับ เก็บไว้ที่คู่พิพาทฝ่ายละหนึ่งฉบับ และศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหนึ่งฉบับ

สัญญาประนีประนอมยอมความนั้นจะต้องแสดงถึงเจตนาของคู่พิพาทในการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย เพื่อที่จะร่วมกันระงับข้อพิพาท การชดใช้เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย และในกรณีที่เป็นคดีอาญา ให้รวมถึงการถอนคำร้องทุกข์เมื่อมีการชดใช้ความเสียหายหรือมีการปฏิบัติตามข้อตกลงครบถ้วนแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรวมเข้าสำนวน และให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับยุติลง

มาตรา ๒๕ การไกล่เกลี่ยให้กระทำให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่กำหนดนัดไกล่เกลี่ย ครั้งแรก และให้ขยายระยะเวลาออกไปได้อีกไม่เกินหกสิบวัน โดยให้มีการนัดไกล่เกลี่ยอย่างน้อยสองสัปดาห์ ต่อหนึ่งครั้ง หรือจะนัดต่อเนื่องทุกสัปดาห์ก็ได้

มาตรา ๒๖ กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทยุติเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

- (๑) คู่พิพาทสามารถตกลงกันได้ด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- (๒) คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแจ้งความประสงค์บอกเลิกที่จะทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- (๓) คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยในครั้งแรก
- (๔) ผู้ไกล่เกลี่ยเห็นว่าคู่พิพาทไม่อาจตกลงกันได้ด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- (๕) คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดฟ้องคดีระหว่างการไกล่เกลี่ย
- (๖) เมื่อพ้นระยะเวลาตามมาตรา ๒๕

มาตรา ๒๗ ให้สัญญาประนีประนอมยอมความที่ได้จากการไกล่เกลี่ยถือว่าเป็นข้อยุติปัญหาข้อขัดแย้งมีผลผูกพันคู่พิพาท หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง ฝ่ายที่ได้รับความเสียหายมีสิทธินำสัญญาประนีประนอมยอมความเสนอต่อศาลที่มีเขตอำนาจเหนือคดีนั้นเพื่อให้ออกคำสั่งบังคับและหมายบังคับคดีได้ทันที

ให้ศาลตามวรรคหนึ่งมีอำนาจตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของสัญญาประนีประนอมยอมความตามวรรคหนึ่ง หรือสัญญาประนีประนอมยอมความขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน คำสั่งศาลชั้นต้นดังกล่าวให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๘ กรณีไกล่เกลี่ยแล้วไม่สามารถตกลงกันได้ให้ใช้สิทธิทางศาลต่อไปโดยคู่พิพาทจะกล่าวอ้างข้อเท็จจริงจากการไกล่เกลี่ยหรืออ้างผู้ไกล่เกลี่ยเป็นพยานในศาลมิได้ และผู้ไกล่เกลี่ยก็จะเข้าไปเกี่ยวข้องในทางคดีใด ๆ มิได้

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๙ กรณีที่อยู่ระหว่างการไกล่เกลี่ยให้หน่วยงานที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าพระราชบัญญัตินี้จะมีผลบังคับใช้